

Deprem Bölgelerinde Dağıtılan Gıdaların Gıda Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ali Çakır

Kırklareli Üniversitesi

Gıda güvencesi kavramı, “tüm insanlığın sağlıklı ve verimli bir hayat sürdürebilmeleri için, yeterli, güvenilir ve besleyici değeri yüksek gıdalara sürekli olarak ulaşabilmeleri” olarak tanımlanmakta ve gıdanın üretim süreçlerini, gıdaya erişim ve tüketim kavramlarını içinde barındırmaktadır (Leisinger 2000, FAO 2000). Gıda güvenliği FAO (2000) ve Tayar (2014) tarafından, “sağlıklı bir gıda üretimini gerçekleştirmek amacıyla gıdaların üretimden en son dağıtım aşamalarına kadar olan süreçlerde uyulması gereken kurallara uyulması ve önlem prosedürlerinin oluşturulup uygulanması” şeklinde tanımlanmaktadır. Gıda kaynaklarının kısıtlanması, silahlı güçlerle gıda kaynaklarına erişimin baskılanması, ulaşım ve pazarlama sistemlerinin bozulması ve artan ekonomik hasar afet bölgelerinde ciddi bir gıda açığına neden olmaktadır (Toole ve Waldman, 1997). Afet bölgesindeki akut beslenme yetersizliği toplum sağlığı için acil bir sorundur (Woodruff ve Duffield, 2002). Afetlerde bireyin önerilen enerji miktarı altında yetersiz beslenmesi enfeksiyon duyarlılığını arttırmaktadır. Afet bölgesinde enfeksiyon hastalıklarının sıklığı, şiddeti ve süresi uzamaktadır (Etiler, 2012). Yeterli ve dengeli beslenme, afetlerde bireylerin ortam şartlarına uyumunu kolaylaştırarak fiziksel direncini arttıracaktır. Böylece bireylerin hastalık yükü azalacaktır (Güler ve Çobanoğlu, 1994). Afet bölgesinde ortam şartları göz önüne alınarak enerji değeri yüksek, besleyici, hızlı doku onarımı sağlayan, ishali önleyici ve tedavi edici özelliği bulunan, dayanıklı, depolanması, pişirmesi ve tüketimi kolay gıdaların temin edilmesi oldukça önemlidir. Mevcut besin kaynakları belirlenerek elzem besinlerin hassas gruplara dağıtımı oldukça önemlidir (Türk Kızılayı, 2021b). Doğal afetlerden sonra meydana gelen ölümlerin dörtte üçünden fazlası bulaşıcı hastalıklara bağlı gelişir (Gözübüyük vd. 2015). Afetlerde toplumun ve toplum içerisindeki hassas gruplarda yer alan afetzedelerin sağlığının korunması ve sürdürülmesi amacıyla afet beslenme planının hazırlanması oldukça önemlidir. Hassas gruplarda yer alan afetzedelerin besin ve kalori ihtiyaçları özenle ele alınmalıdır. Afet bölgesinde toplumun pişirme ve beslenme alışkanlıkları ile beslenme geleneği göz önüne alınarak adil bir planlama ve dağıtım faaliyetleri yürütülmelidir. Gereksiz ve afetlerde toplumun kültürüne uymayan gıdalar topluma ulaştırılmamalıdır. Mevcut besin kaynakları belirlenerek elzem besinlerin hassas gruplara dağıtımı oldukça önemlidir (Güden, ve Borlu, 2023). Deprem ve benzeri acil durumlar için uzun raf ömrüne sahip, pişirme ihtiyacı bulunmayan gıda depolanması, su ve gıdaların kontaminasyonunun önlenmesi için gıda hijyen ve sanitasyonuna gerekli önemin verilmesi, gıda tedarik zincirinin planlanması, depremzedelere gıda tedariki sırasında özel beslenme ihtiyacı olan grupların ve toplumun yeme alışkanlıklarının dikkate alınması, deprem sonrası beslenme ile ilgili görev alacak kişilerin belirlenerek gerekli eğitimin verilmesi vb. süreçlerin planlanması ve uygulanması deprem sonrası karşılaşılabilecek beslenme sorunlarını önlemek açısından önem taşımaktadır (Özcan ve Ateş Duru 2021).

Deprem bölgesindeki gıdaların fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik etkenlerle bulaş riski artmaktadır. Bu durumda gıda güvenliği ciddi oranda tehlikeye girmektedir. Depremzedeler gıda kaynaklı hastalıklar (tifo, dizanteri gibi) riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Depremzedelerin yaşadıkları travmanın etkileri gıda güvenliğinin bozulmasından dolayı daha da şiddetlenebilir. Dolayısıyla, bu tür krizleri önlemek ve yönetmek için uygun gıda güvenliği stratejileri hazırlamak ve kullanmak gerekmektedir. Hassas gruplara yönelik bireye özgü gıda temini, güvenli gıdanın dağıtımı ve beslenme planı geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun için lojistik, depolama, dağıtım aşamalarında gerekli gıda güvenliği koşulları sağlanmalı, raf ömrü

ve tüketim zamanı gibi faktörlerin incelenmesi gerekmektedir. Bu açıdan sahanın gözlemlenmesi ve raporların oluşturulması önem arz etmektedir.

Bu proje çalışması ile

1. Deprem etkilediği bölgelerde dış illerden ulaştırılan gıda malzemelerinin lojistik, dağıtım ve tüketim süreçlerinin gıda güvenliği açısından değerlendirilmesi
2. Deprem bölgelerinde hazırlanarak dağıtımı yapılan gıdaların üretime hazır hale getirilmesi (temizlenmesi, ayıklanması vb.) yemeklerin hazırlanması, dağıtımı ve tüketim süreçlerinin gıda güvenliği açısından değerlendirilmesi
3. Dağıtımı yapılan gıdaların afetzedeler üzerindeki varsa olumsuz etkileri, yeterli gıdaya ulaşip ulaşmadıklarının incelenmesi

amaçlanmaktadır.